

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. L., S. Ł., przeciwko
Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej A. L. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 26 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 26 listopada 2014 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną A. L. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 20 sierpnia 2013 r., oddalającego odwołanie ubezpieczonej oraz płatnika składek S.Ł. od decyzji ZUS Oddziału w C., stwierdzającej, że A. L. nie podlega od dnia 1 kwietnia 2012 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik S. Ł. działającego pod firmą A. z siedzibą w C..

Ubezpieczona A. L. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 listopada 2014 r., zaskarżając ten wyrok w

całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 382 k.p.c. i art. 328 § 1 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, to jest art. 22 § 1 k.p., art. 58 § 1 k.c. i art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 7 ust. 1, art. 9 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

Zdaniem skarżącej, jej skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, ponieważ jest oczywiście uzasadniona. Zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza bowiem przepisy postępowania, tj. art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., gdyż Sąd drugiej instancji nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych podniesionych w apelacji, a więc doszło do nieprawidłowej kontroli apelacyjnej Sądu drugiej instancji. Sąd Apelacyjny w żaden sposób nie odniósł się też w uzasadnieniu do kwestii pozorności czynności prawnej. W zakresie kwalifikacji prawnej stanu faktycznego Sąd ten oparł się wyłącznie na przytoczeniu treści art. 22 Kodeksu pracy oraz na wskazaniu na „pozorność zatrudnienia” na ostatniej stronie uzasadnienia wyroku. W żadnym zakresie Sąd nie odniósł natomiast zaistniałego stanu faktycznego do przepisów prawa cywilnego (art. 58 k.c., 83 k.c.) stosowanego na podstawie art. 300 k.p.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd

Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniana skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona w zaprezentowanym rozumieniu. Przede wszystkim uzasadnienie

wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania poprzestaje bowiem na samym tylko stwierdzeniu, że ta przesłanka przedsądu występuje w niniejszej sprawie. Nie zawiera natomiast żadnego wyводу prawnego, który potwierdziłby kwalifikowaną postać naruszenia prawa polegającą na jego oczywistości.

Ponadto, nie jest prawdą, że Sąd drugiej instancji nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych, czym miał naruszyć art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. Wypada bowiem zauważyć, że w apelacji skarżącej został sformułowany tylko jeden zarzut „dokonania ustaleń sprzecznych z treścią zebranego materiału dowodowego”, do którego Sąd Apelacyjny szczegółowo ustosunkował się w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku. Pomimo braku w tych motywach powołania się wprost na regulację art. 83 k.c., z ich lektury wynika też jednoznacznie, że Sąd ten przyjął, iż umowa o pracę została zawarta przez skarżącą i płatnika składek jedynie z pod pozorem zatrudnienia. Sąd drugiej instancji uwzględnił przy tym w swoich rozważaniach brak formalnych kwalifikacji ubezpieczonej do podpisywania umów ubezpieczeniowych, brak racjonalnych powodów do zatrudnienia przez płatnika składek drugiego pracownika i brak jakiegokolwiek dokumentacji świadczącej o tym, że praca była przez skarżącą faktycznie wykonywana. Należy w związku z tym zauważyć, że pozorność umowy, a zatem także umowy o pracę, jest okolicznością faktyczną i jako taka podlega ustaleniu przez sądy *meriti*. Ustalenie to nie podlega zaś kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie w ramach podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX nr 515699; z dnia 18 stycznia 2010 r., II UK 149/09, LEX nr 577848; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 334/09, LEX nr 604221). Ustalenie woli (celu, zamiaru) stron umowy w momencie jej zawierania stanowi element stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. Ustalenie treści umowy, a także wad oświadczenia woli, w tym pozorności, jest ustaleniem faktycznym i nie podlega kontroli kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333). Oznacza to, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie Sąd Najwyższy i tak nie mógłby uwzględnić takich zarzutów, a nawet musiałby je pominąć.

Jako niezrozumiałą Sąd Najwyższy ocenia natomiast zawartą we wniosku skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania sugestię dotyczącą nieodniesienia przez Sąd drugiej instancji „zaistniałego stanu faktycznego” do art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. Sąd Najwyższy zauważa bowiem, że uznanie przez ten Sąd, iż zawarcie przez strony umowy o pracę było dotknięte wadą pozorności, powodującą jej nieważność, eliminowało możliwość oceny tej samej czynności prawnej pod kątem jej sprzeczności z prawem bądź jako dokonanej w celu obejścia prawa. Wynika to stąd, że czynność prawna nie może jednocześnie zmierzać do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.) oraz być dokonana dla pozorów (art. 83 § 1 k.c.) – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2014 r., II UK 374/13, LEX nr 1448332.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. W odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie fakt, iż organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczonej domagał się jedynie oddalenia skargi kasacyjnej i tylko z tym wnioskiem wiązał równocześnie sformułowany wniosek o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podziela zaś jednolicie prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wad tej skargi uniemożliwiających jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, a wniosek o koszty wiązała z innym oczekiwanym rozstrzygnięciem (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636 oraz orzecznictwo tam powołane).